

KATONA NIKOLAS

A MAI OKTATÁSI RENDSZER HIBÁI EGY KEZDŐ PEDAGÓGUS SZEMSZÖGÉBŐL

Nem vagyok a katedrán sok éve, ennek ellenére engedjék meg, hogy megosszam Önökkel az iskolaügyvel kapcsolatban kialakult személyes véleményemet. Rögtön a közepébe vágva: tapasztalataim azt mutatják, hogy nemcsak a rendszerrel van gond, hanem bennünk is megtelepszik az a bizonyos hibafaktor. A legfontosabb, amit az állam és mi is szem előtt tartunk, hogy minitüdősök komplett generációját akarjuk felnevelni. Tangensek és kotangensek, a fotoszintézis folyamata, Arany János és társainak életműve kell, hogy szolgáltassa az alpműveltség lényegét. Az állam ezt erőlteti, mi, pedagógusként, azonban képtelenek vagyunk elfogadni a felsőbb hatalmak rendelkezéseit. Az egész rendszer alapjában véve arra a téveszmére épül, hogy ezekre az információkra nagyon is szükségünk lesz az élet során, és ezen ismeretek hiányában valószínűleg a hentesnél nem fogunk tudni boldogulni, ha terméket szeretnénk vásárolni. Csak számoljuk meg, hányszor találkoztunk az életben a paralelogramma fogalmával, vagy mikor jött szembe velünk az utcán egy formaldehid molekula.

Legújabb meglátásaim szerint a gazdasági és a mindennapi élet alapisme-

reteiről alig van a diákoknak fogalma, amire viszont ténylegesen szükség volna az életben. Adódik a kérdés, hogy egy meghatározott tanterv mellett ezt a pedagógus miképpen tudja beépíteni a tananyag részébe. Hiszen épp a felhalmozódó lexikális és a tömördek tananyag miatt nem győzzük ezeknek a tananyagba építését – ha lehetőségünk is nyílna rá, akkor sem lenne már kedvünk hozzá.

Nincs miért csodálkoznunk tehát azon, hogy a tanulóknak nincs önálló jövőképük vagy világnézetük, esetleg nem tudják, milyen szakmai pályán helyezkedjenek el, sőt még az alapvető vitakultúra elemeit sem ismerik. Fogalmuk sincs arról, hogy mi tartozik a kortárs irodalmi alkotások közé, vagy a bankban hogyan kell feladni egy csekket, hiszen az atmoszféra rétegeinek felosztását és a szlovák végződésekkel olyan kellő pontossággal kell megtanulniuk, mint aki éppen most készül doktorálni egy felsőoktatási intézményben. Nem értik meg sem országunk, sem társadalmunk átfogóbb problémáit, sőt sokszor a legalapvetőbb emocionális intelligenciával sem rendelkeznek, ami különböző tantárgyak keretén belül fejleszhető lehetne, de a pedagógusok többségének vagy

nincs kedve beleépíteni a tananyagba, vagy ők maguk sem tudnak mit kezdeni a helyzettel, és inkább elfogadják az állam által megszabott trendeket.

Gondoljunk bele, a tanulók átlagosan 7–8 órát töltenek az intézményben, ahol (többnyire) felesleges ismeretekkel traktálják őket, majd részt vesznek valamilyen délutáni szakkörön vagy különórán (mert ez most nagyon divatos lett), hazamennek, és folyamatosan készülniük kell az órákra. Mert ugyan minden pedagógus tudatában van annak, hogy sok a tanulnivaló, de (ha őszinték akarunk lenni, belátjuk) azért csak mindenki a saját maga által oktatott tárgyat tartja a legfontosabbnak. A minisztérium által meghatározott terv szerint a diákoknak tudniuk kell mindenféle ókori csatákat pontos dátumokkal, másodfokú egyenleteket megoldani vagy a neoavangárd korszakról nagyon komoly ismeretekkel rendelkezni. Hiába magolják vagy sajátítják el az anyagot, látom és érzem azt, hogy 1–2 hét múlva nagyon is elfelejtik a tanultakat. Ez adódhat a mi hibánkból is, hiszen a tananyaggal haladni kell, nincs idő a pozitív visszacsatolásra, és a megszerzett ismeretek elvesznek abban a bizonyos éterben. Meglátásom szerint rövidebb tanegy-

ségeket kellene hosszabb távon venni, és játékokra építeni az órákat, motívációs gyakorlatokkal, hogy a tanuló érezze, kötődése van a tananyaghoz, és megmaradjon benne az elsajátított ismeret.

Erre azonban a pedagógusnak nem mindig jut ideje, hiszen számos osztályhoz másfajta módszerrel kell hozzáállni, és a nap végén mi is örülünk, ha a sok javítás után időnk jut a pihenésre. Ezzel nem sajnálatot akarok kelteni, csak érzékeltetni szeretném az olvasóval, hogy a „rövidített munkaidő” és a „sok szabadság” ellenére nem biztos, hogy olyan könnyű dolga van egy pedagógusnak... Ha a kialakult helyzet fő felelőseit keressük, nem kell messzire menni: maga a rendszer az. Egy olyan iskolarendszerünk van, ami minden lehető eszközzel frusztrált, túlhajtó, megfáradt, de annál lexikálisabb tudással rendelkező tömeget akar kreálni, de nem csak a tanulókból, hanem a pedagógusokból is. Nem szeretném sorolni az erre használt különböző eszközöket, de mindannyian tudjuk, hogy színes a paletta ezen a téren.

A legnagyobb tévedésben azok vannak, akik szerint a rendszer megfelelő és tökéletes. El tudják magukat helyezni benne, tudnak azonosulni a megal-

kotott ideológiákkal, és legfőképpen azt gondolják, hogy eme eszközzel egy kulturálisan és szellemileg fejlett, képzett munkaerő fiatalokat képzünk ki. Szerintem ezzel csak azt érik el, hogy a fiatalokban gátakat szabnak és megtörik őket. Ha az a törekvés motivál minket, hogy minél több olyan embert neveljünk fel és engedjünk el a tanítási intézményekből, akiknek nem célja a változtatás és az önmagáért való kiállítás érdeke, akkor nagy bajban vagyunk. Néha azt érzem a gyerekeken, hogy képesek lennének kezükbe venni saját és társaik sorsát, de nem tudnak élni a lehetőségekkel, mert nem fejlődött ki bennük a kellő tettezés készség. Erre a lanyhaságra nem kell a lexikonok hasábjain vagy a pszichológusok szakvéleményében keresni a választ, hiszen könnyen felismehetjük: az iskolarendszerünk bólogató és közönyös társaságot termelt ki belőlük. A közéleti témákra vonatkozó önálló véleményformálástól való elzárkózás még a középiskolás diákokra is jellemző. Az is gyakran előfordul, hogy épp a többségtől való eltérés, az eltérő véleményformálástól való rettegés akadályozza meg a személyes fejlődéseket, hiszen az ilyen szempontból „kilógó” diákok gyakran a közösség vagy a pedagógusok megbélyegző célpontjaivá

válnak... Hiszen a legegyszerűbb és legzökkenőmentesebb, ha olyan országot teremtünk, ahol az emberek átlagosak, egyformák, ugyanakkor szorongnak, és nem hogy világnézetük, de sokszor még önálló véleményük sincs. Akinek ez nem tetszik, azt kivetí a közösség, az elfogadáshoz pedig muszáj alkalmazkodnia a rendszerhez. És körbe-körbe jár az a bizonyos mókuserék. Végso soron a cél az aktuális politikai garnitúra hatalmának minden téren való megőrzése. Nem akarok belemenni a politikai rendszerek világába. Egyrészt felesleges lenne bírálnom, másrészt az oktatás már évtizedek óta ilyen. Ebbe persze nem kellene belenyugodnunk!

Azt be kell látnunk, kedves pedagógustársaim, hogy a közoktatás a mai rendszer alappillére. Változásokat szeretnénk, de ehhez mi is kellünk. Nem elég a magunkban elhatározott készlet, tényleges cselekvés is szükséges. Hinnünk kell abban, hogy ha egy kicsikét is el merjük hagyni a saját komfortzónánkat, akkor megnyílik az út az általunk régóta várt reformok véghezvitelére.

Mit is értek változás alatt, és milyen oktatási rendszernek kéne lennie? A következő írásomban ezt a kérdéskört fogom körüljárni.

